

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti piimaturg 2009. aastal

kokkuvõte

Tallinn
Aprill 2010

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Vastutavad täitjad: Katrin Nittim, Pille Liivaaug

EKI Rävälä 6
19080 Tallinn
Tel. +372 668 1242
Fax +372 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
Eesti piimaturg 2009. aastal	7
Piima tootmine	8
Piimatööstus	10
Hinnad	20
Väliskaubandus	32
Siseturg ja tarbimine.....	40
Maailmaturg	46
Euroopa Liidu turg	50
Rahvusvaheline konkurents.....	50
Kokkuvõte	54
Lisad	56

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti piimasektori arengust 2009. aastal ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- piimatootmise, lehmade arvu ja produktiivsuse muutusi;
- piima tootmiskvootide täitumuse taset;
- piimatööstuse tootmiskahtude ja ekspordiks müügi arengut;
- piimatööstuse majandusnäitajate muutusi (realiseerimise netokäive, kasum, kulud, töötajate arv, tootlikkus, rentaablus ja investeringud);
- hindade muutusi erinevates müügiahela osades (tootja- hulgi-, ekspordi-, jae-, EL ja maailmaturuhinnad);
- piimatoodete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- piimatoodete tarbimist siseturul;
- piimatoodete müügiolukorda EL-is ja maailmaturul.

Töös on kasutatud Statistikaameti põllumajanduse, tööstuse ja väliskaubanduse statistika andmeid, PRIA piima tootmiskvootide täitmise aruandeid ning EKI vaatluste ja tarbijaküsitluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud Euroopa Komisjoni raporteid, memosid ja prognoose, Hollandi LOT ja EL-i erinevate riikide hinnaraporteid.

Töö maht on 63 lehekülge.

Kokkuvõte

Piima toodeti Eestis 2009. aastal 676,1 tuhat tonni ehk 2,6% vähem kui aasta tagasi ning piimatööstusettevõtete poolt varutava toorpiima **kokkuostukogused** vähenesid 2,4% moodustades 87,5% piima kogutoodangust. 2009/2010 majandusaasta piima tootmiskvoodist täideti 9 kuuga 67,6%, sh 67,9% tarnekvoodist ja 47,6% otseturustuskvoodist. Lehmade arv oli aasta lõpus 4600 looma võrra väiksem kui aasta tagasi ja piima väljalüps lehma kohta suurenes aastaga 68 kg võrra.

Piimatööstusettevõtete toodang on SA kiirstatistika andmetel suurenenud või, juustu, joogipiima, piima- ja vadakupulbri osas, vähenenud aga lõssipulbri ja jäätise osas. Piimatööstusettevõtete **müügikäive** ulatus 2009. aastal 4,9 miljardi kroonini (-20,7% aastatagusega võrreldes). Müük koduturule kahanes III kvartalis 12%, IV kvartalis 20%. Ekspordiks müük aga vähenes III kvartalis 19%, kuid IV kvartalis kasvas 15%. Piimatööstuse **kasum** oli 2% väiksem 2008. aasta kasumist. **Lisandväärtus** vähenes eelmise aastaga võrreldes 6,5%. Piimatööstuse **tööjõukulude** jätkuv suurenemine asendus 8,7%-lise vähenemisega, vähenes ka töötajate arv. Müügitulu suur vähenemine võrreldes töötajate arvu vähenemisega põhjustas piimatööstuse **tootlikkuse vähenemise** ning müügitulu töötaja kohta vähenes 2009. aastal esialgsetel hinnangutel ligi 15%. 2009. aastal ulatus Eesti piimatööstuse **investeeringute** kogumaht 197 mln kroonini, mida on üle kolmandiku vähem kui eelmisel aastal. 76% investeeringutest kulutati seadmetele ja masinatele.

Väliskaubavahetuses vähenes ekspordikäive võrreldes 2008. aastaga 26,1% ja impordikäive 13,5%. Kaubavahetuse **saldo** jäi positiivseks (+1013 mln kr), kuid vähenes aastaga 31% ehk 457,9 mln krooni võrra. Sealjuures oli kaubavahetuse saldo positiivne nii EL-i liikmesriikide kui ka 3. riikidega. Väliskaubakäibe mahud vähenesid nii kaubavahetuse koguste vähenemise kui ka aastatagusest madalamate hindade tõttu. Ekspordikäibest 77% moodustas eksport EL-i liikmesriikidesse ning 23% väljapoole EL-i riike. Tähtsamad sihtturud olid Venemaa (21,6% ekspordikäibest), Soome (18%), Läti (14%), Saksamaa (11%). Piimatoodete ekspordikäibest moodustasid 47% naturaalne juust, 22% lõssi- ja piimapulber, 9% või, 9% hapupiimatooded, 6% piim ja koor. Impordikäibest moodustas 36% juustu-kohupiima import, 20% hapupiimatoodete ja 17% lõssi- ja piimapulbri sissevedu. Suuremad impordiriigid olid Poola (22% impordikäibest), Läti (19%), Soome (12%), Leedu (12%), Saksamaa (11%).

Piimatoodete **tööstusest väljamüügihindade** 2007. aasta IV kvartalis alanud hinnalangus jätkus 2008. aastal ja ka 2009. aasta alguses. Enamuse piimatoodete hindade madalaimad tasemed jäid 2009. aasta II ja III kvartalis (pulbrite, plokkvõi ja väikepaki või) ja hinnad hakkasid uuesti tõusma enne aasta lõppu. Juustu, joogipiimade ja kodujuustu hinnad olid madalaimal tasemel III ja

IV kvartalis ning hinnatõusuperiood 2009. aastal jäi lühemaks kui teistel toodetel. 2010. aasta alguses on enamuse toodete osas hinnatõus jätkunud.

Piimatoodete **jaehindade** langus kestis Eestis 2009. aasta III kvartalini. Jaehinnad hakkasid III kvartalis uuesti tõusma ning hinnatõus on jätkunud ka 2010. aasta alguses. Piimatoodete hinnatõus võimaldas alates 2009. aasta augustist tõsta ka toorpiima **kokkuostuhinda**. Kokkuostuhinna tõus jätkus 2009. aasta lõpuni ja ka 2010. aasta alguskuudel. Siiski on toorpiima kokkuostuhinna tase Eestis üks EL-i madalmaid, olles 2010. aasta veebruari andmetel pingerea lõpust 6. kohal.

Piimatooteid **tarbiti toiduna** Eestis 2009. aastal 404 tuhat tonni (piimaks ümberarvestatult), mida on 1% vähem kui 2008. aastal. Ühe elaniku kohta tarbiti Eestis piima (piimatooted ümberarvestatuna piimaks) 2009. aastal koos tööstusliku tarbimisega 301 kg (2008.a 304 kg/el). See on viimaste aastate madalaim tase. Importtoodangu osakaal siseturul oli 2009. aastal 14% (2008. aastal 17%).

Maailmaturul hakkasid piimatoodete hinnad tõusma 2009. aasta teises pooles ja kõrgemad hinnad jäid püsima aasta lõpuni. Seega hakkab piimatoodete nõudlus maailmas taastuma, samal ajal on nende pakkumine USA-s ja EL-is vähenenud ning peaks USA Põllumajandusministeeriumi (USDA) prognooside kohaselt 2010. aastal veelgi vähenema. Turuarengu paranemine sõltub edaspidi üsna palju ka sellest, kuidas EL hakkab sekkumisladudesse kokku ostetud lõssipulbrit ja võid ladudest välja müüma.

Arenenud riikide SKP kasvuks prognoositakse 2010. aastal 1,7%, arengumaades 5,5%. Aasias prognoositakse Hiina majanduskasvuks aga koguni 9,3%, Aasias kokku ligikaudu 7%. See annab lootust ka piimatoodete nõudluse kasvule maailmas 2010. aastal.

USA-s vähenes piimatoodang 2009. aastal alla 1%. 2010. aastaks oodatakse languse jätku 1% piires. Samas peaks piima kokkuostuhind olema aastatagusest kõrgem.

Euroopa Liidus piimatoodang vähenes 2009. aastal alla 1%, kuid 2010. aastaks oodatakse kerget taastumist, sest tootjad on üle saamas madalate piima kokkuostuhindade tõttu tekkinud keerulisest majanduslikust olukorrast.

Austraalias võib prognoositud piimatoodangu tõus asenduda langusega, kuna põuakahjustused on sundinud lehmade arvu vähendama.